

antoni

Het Nederlands Kanker Instituut - Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis
Nr. 1 } voorjaar } 2009

Persoonlijkheid }

A woman with shoulder-length blonde hair and blue eyes is looking upwards and to the right. She is wearing a black lace top. The background is a vibrant, abstract collage of various colors and patterns, including orange, red, purple, and white. The text "Mijn moeder stierf hier" is overlaid in white, serif font.

**“Mijn moeder
stierf hier”**

Ode aan het leven

'Tribute to life' en 'Cells', zo heten de twee kunstwerken die sinds kort in het auditorium van het NKI-AVL hangen. Kunstenaar Barbara Broekman (1955) maakte deze werken. "De plek waar ze nu hangen, heeft voor mij een speciale betekenis. Mijn moeder stierf hier in het ziekenhuis. Dit maakt dit werk voor mij extra persoonlijk."

Het auditorium is de plek in het NKI-AVL waar op internationaal niveau kennis over kanker wordt uitgewisseld. Anders dan tot nu toe gebruikelijk maakte Broekman twee kunstwerken speciaal gericht op artsen en onderzoekers.

"Ik voelde me zeer vereerd toen ik deze opdracht kreeg", vertelt Barbara Broekman. "Het NKI-AVL heeft namelijk een bijzondere betekenis voor mij. Mijn moeder is hier behandeld en is hier uiteindelijk ook gestorven. Deze opdracht bood mij dan ook de gelegenheid om mijn handtekening achter te laten op een door mij zeer gewaardeerde plek."

Al meer dan 25 jaar is Barbara actief als kunstenaar en heeft haar sporen als zodanig ruimschoots verdiend. Al sinds 1982 bouwt ze aan een eigenzinnig oeuvre met groot formaat wandtapijten, vloerkleden en geborduurde schilderijen waarin zij grote hoeveelheden plaatjes in complexe composities samenbrengt. Ze maakte onder andere kunstwerken voor Novib, Euronext, DSM en het ministerie van Sociale Zaken, en exposeerde in onder andere het Stedelijk Museum in Amsterdam en in het MOMA in Arnhem. En nu hangen haar werken dus ook in het NKI-AVL. "Een van de artsen die mijn moeder behandelde, Marc van Beurden, heeft na de dood van mijn moeder mijn werk geïntroduceerd bij de kunstcommissie van het ziekenhuis. Ik mocht een presentatie van mijn werk houden, en een jaar later werd mij deze opdracht aangeboden."

Saamhorigheidsgevoel

"Leg een verbinding tussen de twee peilers waar het AVL en NKI op gebouwd zijn: research en zorg", zo luidde de opdracht voor Broekman. "Het onderwerp sprak mij meteen aan. In mijn werk streef ik altijd naar een verbinding van het persoonlijke met het universele. Nu kreeg ik de kans om deze twee elementen - zorg als het persoonlijke en research als het universele - aan elkaar te koppelen."

Na zich ingelezen te hebben in het onderwerp kanker, kwam

Broekman tot een mooie conclusie. "Een ziekenhuis als het NKI-AVL is eigenlijk een rampenziekenhuis voor veel mensen. Maar tegelijkertijd heerst er ook een enorm saamhorigheidsgevoel en kunnen mensen er troost vinden. Juist omdat iedereen in hetzelfde schuitje zit. Ik heb dat persoonlijk ervaren toen mijn moeder ziek was. Toen ik vervolgens ook nog uit de literatuur begreep wat er allemaal gebeurt in ons lichaam en hoe kanker precies ontstaat, was ik vooral blij verrast over hoe vaak het eigenlijk goed gaat. Dit alles in ogenschouw genomen, leek het me mooi om een werk te maken dat een ode aan het leven vertegenwoordigt."

Symbolische waarde

Maar liefst duizend afbeeldingen verzamelde Broekman voor het grote gekleurde werk: 'Tribute to life'. "Het zijn afbeeldingen van massa's mensen en de wereld als geheel, maar ook van zieke menselijke cellen. Mijn plan was aanvankelijk om zieke én gezonde cellen te selecteren, maar van de artsen heb ik begrepen dat ik louter zieke cellen heb gebruikt. Alleen de kenners zien dat. Ik heb al deze afbeeldingen op kleur geordend en aangebracht op vier versneden portretten van mijn moeder. Dat maakt het werk voor mij natuurlijk extra persoonlijk. De foto's van haar zijn gemaakt door mijn oom Johan van der Keuken, de broer van mijn moeder. Mijn oom was een bekend filmmaker en fotograaf en is zelf helaas ook veel te jong overleden aan kanker. De foto's zijn gemaakt op de dag na de geboorte van mij en mijn tweelingzusje. Ook dat bracht voor mij een extra symbolische waarde mee voor het werk: mijn moeder had ons net het leven geschenken."

Hester van Boven, patholoog in het NKI-AVL, is net als haar collega's ronduit enthousiast over het werk van Broekman. "Ik vind het geweldig. 'Tribute to life' bevat eenzelfde puzzel als waar ik in mijn werk mee bezig ben. Bij mijn onderzoek draait

het om cellen. Ik kijk naar kleuren, vormen en patronen. Daarin zit het geheim én de oplossing." Alleen de portretten vond Van Boven in het begin te heftig. "Als onderzoeker ben je vooral met cellen bezig en niet zozeer met de mens. Maar door de foto's in dit kunstwerk realiseerde ik me opnieuw dat ongeveer een derde het niet haalt. En dat is iedere keer weer confronterend."

Tegenover het kunstwerk 'Tribute to life' hangt het handgebordeurde zwart-wite werk 'Cells' dat refereert aan de geschiedenis van Antoni van Leeuwenhoek. Hij was de eerste die ontdekte dat alle organismes uit cellen en 'dierkens' bestaan. "Tijdens mijn zoektocht in de bibliotheek van het ziekenhuis kreeg ik de originele boeken van Antoni van Leeuwenhoek uit de tweede helft van de zeventiende eeuw te zien. Hierin staan uitvouwbladen met prachtige tekeningen van cellen. En het mooie is dat die patronen en structuren verwant zijn aan textiel, een medium waar ik veel mee werk.

Broekman zag duidelijke overeenkomsten in de fijnmazige structuren van microscopische tekeningen en de technieken en patronen die aan textiel ten grondslag liggen. Ze heeft de tekeningen uitvergroot en bijna letterlijk vertaald naar geborduurd handwerk in glanzend katoen. 'Het materiaal textiel roept bepaalde associaties op', aldus Broekman, "maar wanneer je beseft dat je eigenlijk naar iets heel anders kijkt, treedt er een

vervreemdend effect op." Het vertalen van een bestaand beeld naar een nieuw modern abstract beeld is een terugkerend element in het werk van Barbara Broekman. Het is een werkwijze die vaker in de kunst en in de reclame wordt toegepast. Maar dit gebeurt meestal met behulp van de computer, waardoor het beeld enigszins glad en afstandelijk wordt. Bij Broekman staat juist het handmatige centraal. Het organische karakter van de tekeningen waarin wel ordening zit, maar geen perfectie, heeft dezelfde uitstraling als textiel. Hier blijft de menselijke hand duidelijk zichtbaar door kleine afwijkingen. Die vrije ordening en menselijke maat zijn bepalend voor de beeldtaal van Broekman. De energie en noeste arbeid die met ambacht gepaard gaat, is direct voelbaar in haar werk en maken het doorleefd.

"Tijdens de voorbereiding kwam ik er achter dat Antoni van Leeuwenhoek zelf aanvankelijk handelde in textiel", eindigt Broekman. "Het gerucht gaat dat hij de microscoop ontwikkelde om de structuur van garen beter te kunnen bekijken. En zo is de cirkel wat mij betreft weer rond."

[Wil je meer kunst zien van Barbara, surf dan naar www.barbarabroekman.nl.](http://www.barbarabroekman.nl)

.....
Auteur: Irene Schoemakers

Alle medewerkers van het NKI-AVL ontvingen met kerst een kimono 'made by Broekman'.

“Je moet wel erg geduldig zijn”

Lauran Oomen

Voorwerpen maken uit bot

Hij lijkt misschien wel een klein beetje op Antoni van Leeuwenhoek, de microscopist naar wie het NKI-AVL vernoemd is. Plezier in technisch priegelwerk, oog voor detail en een autodidactische aanpak heeft Lauran Oomen in elk geval ook. Hij is als beheerder digitale microscopie een van de microscoopspecialisten van het NKI-AVL en helpt onderzoekers met het in beeld brengen van weefsels, cellen en eiwitten. Thuis gebruikt hij zijn oog voor detail en handigheid voor zijn hobby beenbewerken.

Al meer dan 25 jaar werkt Oomen bij het NKI-AVL. Hij zag de microscopie enorm ontwikkelen. “We startten zo’n 16 jaar geleden met één microscoop en hebben er nu zeven. De lichtmicroscopie heeft een enorme oppepper gekregen door het gebruik van fluorescerende eiwitten”, vertelt hij, “Je gaat naar congressen en cursussen, maar moet de kennis toch vooral zelf bijhouden. Door het geleidelijke verloop van de ontwikkelingen kunnen we goed meegroeien.” Ook het beenbewerken heeft hij zichzelf aangeleerd. “Ik heb het ooit opgepikt uit een boekje. Ik had het gekocht en

ben toen een beetje aan het knutselen gegaan.”

Oomen laat een hol uiteinde van een botje zien. Het gewricht zit er nog aan en dient als handvat. “Ik probeer vooral gebruiksvoorwerpen te maken, aan de hand van archeologische voorwerpen. Kijken of je dat weer kunt maken”, legt hij uit, “Dit is een appelboor of kaasboor. Ik vind het leuk om dat na te maken en te kijken of het werkt. Maar dat valt vaak niet mee.”

Fijne techniek en het werken met je handen is iets wat Oomen goed ligt. “Maar dat komt in de praktijk niet zo veel voor in mijn werk. De microscopen zijn vrij gesloten systemen, je kunt er niet zelf aan knutselen. Dat doet de technische dienst van de fabrikant.”

Bij het beenbewerken komt zijn handigheid goed van pas. Met fijne mesjes en vijltjes is hij soms uren bezig om een stuk bot mooi glad te krijgen. “Je begint met een lintzaag, daarmee bepaal je het stuk dat je gaat gebruiken. Daarna breng je de grove vorm er in met een freesmachine. Die vorm verfijn je verder en uiteindelijk

maak je het hiermee vlak.” Hij laat een soort scherp mesje zien en doet voor hoe hij kleine laagjes been afschraapt. “Dat is heel fijn werk. Als je het eenmaal in de vingers hebt kun je het helemaal glad maken. Maar je moet wel erg geduldig zijn.”

Naast been gebruikt Oomen ook ivoor en gewei. “Het probleem van bot is dat het nooit recht is en een klein volume heeft. Dat is een nadeel, botten zijn natuurlijk hartstikke hol.” Hij laat een walvisfiguurtje zien. “Dit is ivoor van een mammoet. Het bijzondere is dat het uit Siberië komt, daar zit het nog in de permafrost. De verkleuring komt door het ijzer en koper in de grond,” aldus Oomen.

Het materiaal koopt Oomen natuurlijk niet zomaar in de winkel. “Dit bot is van een koe, dat krijg ik via de slager. En dit fluitje is gemaakt van een reeboetje, dat kun je weer van jagers of poeliers krijgen. Via-via krijg je van alles.” En wat hij uiteindelijk met al die voorwerpen doet? Oomen: “Ik doe er eigenlijk niets mee. Verkopen doe ik niet, ik bewaar ze gewoon zelf.”

“Ik vertelde het mijn kinderen
in het Vondelpark”

Antonia Remmers: 'Wachten is het moeilijkst'

Een nieuw magazine met de naam Antoni. Om die reden laten we in dit blad een aantal mensen aan het woord met de naam Antoni of een afgeleide ervan.

Antonia Remmers (64) is vernoemd naar haar grootvader Antonius. "Mijn ouders maakten hier al snel de roepnaam Tonnie van. Ik ben aan het einde van de oorlog geboren en in die tijd waren namen eindigend op -ie heel populair. Waarschijnlijk omdat het erg leek op Amerikaanse namen als Mary en Suzy."

Tonnie is ex-patiënt borstkanker. Acht jaar geleden voelde ze een knobbeltje in haar borst. "Ik werd door mijn huisarts doorgestuurd naar het ziekenhuis. Daar werd een punctie genomen en binnen een uur wist ik dat het niet goed was."

De chirurg besloot een borstsparende operatie uit te voeren. Tonnie: "Na een week hoorde ik dat het niet gelukt was om alles weg te krijgen. Ik moest dus wederom geopereerd worden. Ondanks mijn verzoek om de borst er helemaal af te halen, koos de arts - die overigens erg aardig was - voor een borstsparende operatie."

Kort daarna was het echter weer foute boel. Tonnie: "Ik heb de brief nog steeds. Er zouden twee extreem gevaarlijke hardjes zitten in mijn borst. Mijn borst werd alsnog afgezet. Ik weet nog goed dat het verband eraf ging. Ongelofelijk hoeveel psychologische ondersteuning ik hierbij kreeg! Daarna, omdat het een agressieve vorm van kanker betrof, zou ik ook nog een chemokuur en bestraling nodig hebben. Ik heb toen meteen gezegd dat ik naar het NKI-AVL wilde. Mijn man had goede verhalen over dit ziekenhuis gehoord. Hij werkte als taxichauffeur en ver-

voerde vaak patiënten van en naar het Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis. Hij vond dat ik beter in dit ziekenhuis behandeld kon worden. Omdat ik niet meer zoveel vertrouwen had, ben ik toen naar het NKI-AVL overgestapt. Daar ging het andere ziekenhuis mee akkoord."

Van alle behandelingen vond ze chemo overigens het ergst. Tonnie: "En niet eens omdat ik er ziek van werd, want dat viel in mijn geval wel mee. Het was vooral psychisch heel zwaar voor me. Ik had moeite met het idee dat al die rotzooi mijn lichaam in werd gebracht. Ik zag de rode vloeistof door een ader van mijn hand lopen, de rest van m'n lichaam in. Dat zag er eng uit. Gelukkig ging mijn man altijd mee naar de chemobehandelingen. Daar was ik erg blij mee. Mijn man, kinderen en naaste familie hebben mij trouwens door alles heen enorm gesteund."

"Het was ontzettend moeilijk om het aan mijn kinderen te vertellen. Ik ben uiteindelijk met hen naar het Vondelpark gegaan en heb het daar verteld. Het was een prachtige dag, dat herinner ik me nog goed. Ik was erg emotioneel. Ik maakte me zorgen over hoe mijn moeder zou reageren, maar dat viel erg mee. Ze was erg sterk voor mij. Net na de uitslag zijn we met mijn broer en schoonzus op vakantie gegaan naar Rhodos. Ik heb toen veel over het strand gewandeld met mijn man. Ik besepte toen dat dit wel eens mijn laatste vakantie kon zijn. Mijn broer zei van te voren: 'Je gaat niet steeds stoer

zitten doen hoor. Als het teveel wordt, ga je gewoon huilen.' Maar ik ben niet zo'n ontzettende huiler."

Als hoofd van een administratieve afdeling van een beheerkantoor in Amsterdam, heeft ze haar werk tijdens de behandelingen tijdelijk moeten neerleggen. "Tijdens de chemokuur ben ik gestopt met werken. Toen ik werd bestraald, heb ik het werk weer tijdelijk opgepakt. Al snel na de behandelingen ben ik hele dagen gaan werken. In het begin was ik bang dat iedere pijnlijke zou duiden op uitzaaiingen. Maar inmiddels ben ik daar wel overheen. Mensen die hetzelfde is overkomen, hebben vaak behoefte om met mij te praten over de ziekte. Dat vind ik prima, maar zelf heb ik nooit zo die behoefte gehad. Ik heb tijdens de behandeling wel veel gepraat met een collega wiens vrouw net was overleden. Hij kwam 's avonds vaak bij me tv kijken omdat mijn man toen veel avonddiensten had en mijn kinderen het huis al uit waren. Het was erg prettig om dan niet alleen thuis te zitten."

Naast de chemokuur, vond ze het wachten op de uitslagen het moeilijkst. Tonnie: "Meestal duurde het vijf dagen tot een week totdat de uitslagen van de onderzoeken bekend waren. Dat waren eigenlijk de zwaarste dagen. Al het andere, inclusief de operaties, kon ik wel aan. Maar dat wachten was vreselijk."

.....
Auteur: Irene Schoemakers

Patiëntveiligheid

Jaren geleden werden ziekenhuizen verplicht een MIP (Meldingen Incidenten Patiëntenzorg) commissie in te stellen. Deze MIP-commissie bekeek alle incidentmeldingen en gaf zonnodig advies aan een afdeling of cluster. In het kader van het VMS (Veiligheids Management Systeem) worden er echter steeds meer eisen gesteld aan ziekenhuizen op het gebied van patiëntveiligheid. Alleen het bekijken van incidentmeldingen is al lang niet meer voldoende. Er moeten ook prospectieve risicoanalyses (analyseren van processen om risicovolle momenten te ontdekken) verricht worden. Ook worden veiligheidsrondes uitgevoerd (letterlijk: rondlopen over een afdeling waarbij specifiek

op veiligheidsaspecten gelet wordt). Om dit allemaal goed in de gaten te kunnen houden en de samenhang van deze nieuwe methodes te bewaken, is de MIP-commissie van het NKI-AVL omgevormd tot de Commissie Patiëntveiligheid (CP). De taken van de CP zijn heel breed. Eigenlijk monitort de CP alles op het gebied van patiëntveiligheid. De CP vergadert elke eerste donderdag van de maand en wordt voorgezeten door Tina Efthymiou, anesthesioloog. De ambtelijk secretaris van de CP is Irene Hamerling. De overige CP-leden komen vanuit de verschillende afdelingen van het ziekenhuis. De CP werkt ook nauw samen met de kwaliteitsfunctionaris, Eva Euser.

Vici-beurs ter hoogte van 1,25 miljoen

Voor zijn onderzoeksvorstel naar de wijze waarop erfelijk materiaal is opgeslagen in de celkern, kreeg groepsleider dr. Bas van Steensel onlangs een Vici-beurs ter hoogte van 1,25 miljoen euro. Deze wordt jaarlijks verstrekt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Bekend is dat erfelijk materiaal bestaat uit 46 chromosomen, die als lange draden van in totaal twee meter zijn opgeslagen in de celkern. De groep van

Van Steensel, bestaande uit twaalf onderzoekers, doet onderzoek naar de manier waarop deze chromosomen zijn opgevouwen in de celkern. "Genen die 'aan' en 'uit' staan, blijken op een andere wijze te zijn opgeslagen. En wat je juist bij kanker vaak ziet, is dat verkeerde genen 'aan' danwel 'uit' staan", aldus Van Steensel. Met dit onderzoek kan Van Steensel een waardevolle bijdrage leveren aan kankeronderzoek.

Indirect betrokken bij zorgverlening...

Afdeling I&A

De afdeling Informatisering & Automatisering (I&A) is nauw betrokken bij het verbeteren van diverse processen die de patiëntvriendelijkheid ten goede komen. Dit gebeurt echter veelal op de achtergrond en daar zult u als patiënt of medewerker niet veel van merken totdat een dergelijk project is afgerond. Zo hebben zij het project 'ordercommunicatie' opgestart. Dit project is nog in de voorbereidingsfase, maar zorgt er in 2009 voor dat patiënten niet meer met een formulier naar de bloedafname gaan. De uit te voeren onderzoeken worden dan

door de arts digitaal doorgegeven aan het laboratorium. Ook op andere afdelingen worden formulieren vervangen door digitale communicatie, zoals op de radiologie. Daarnaast heeft de afdeling I&A natuurlijk de onmisbare taak om alle computers, servers en netwerken te onderhouden. Ook het beleid voor de komende jaren van onder andere het Elektronisch Patiënten Dossier (EPD) en andere projecten vallen onder hun verantwoordelijkheid. Medewerkers kunnen meer informatie over de afdeling I&A vinden op Antonet onder 'afdelingen'.

Werken in het NKI-AVL

Het NKI-AVL is voor verschillende afdelingen op zoek naar verpleegkundigen (m/v), Wij maken daarbij onderscheid in:

- **Verpleegkundige voor het Onderzoek en Behandelcentrum**, NR: 051/08

- **IC verpleegkundigen**, NR: 056/08

- **Recovery verpleegkundigen**, NR:159/08

- **Oncologie verpleegkundigen Dagbehandeling**, NR: 145/08

- **Oncologie verpleegkundige 4e etage**, NR: 011/08

- **Oncologie verpleegkundige 6e etage**, NR: 133/08

- **Verpleegkundigen oncologie-opleiding**, NR: 117/08

Tevens zoeken wij:

- **Elektronicus**, NR: 176/08

- **Versnellertechnicus**, NR:175/08

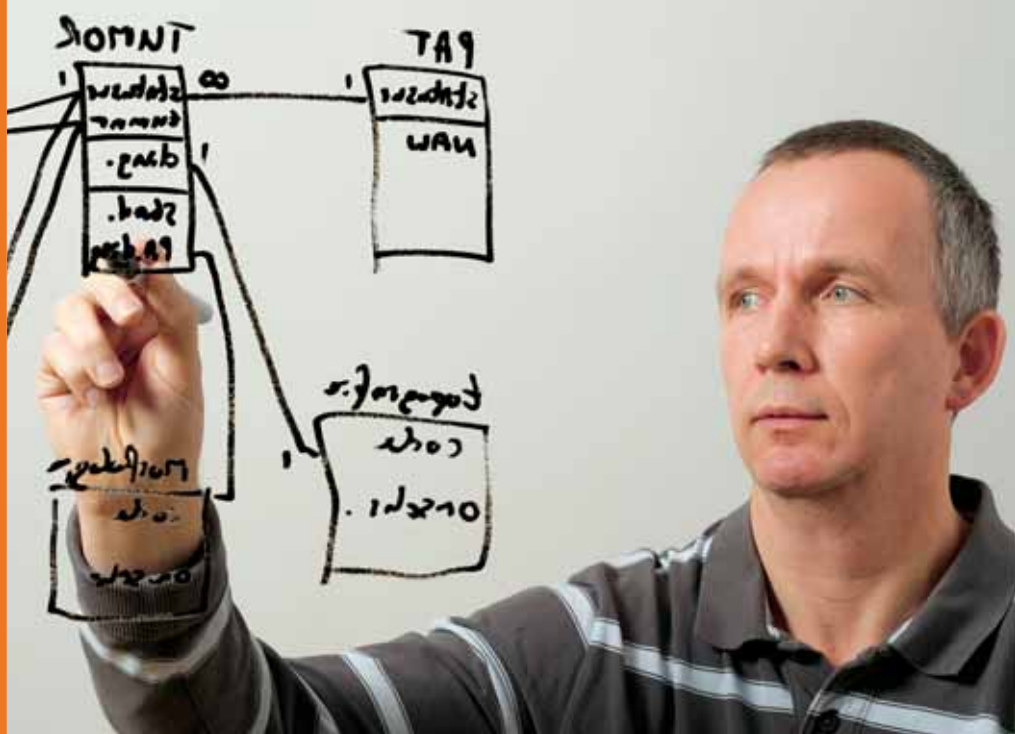
- **Senior Medisch Instrumentatie Technicus**, NR: 088/07

- **Senior Medewerker Project-administratie**, NR: 131/08

- **Diverse secretaresses en een management assistent**

Geïnteresseerd geraakt door een van bovenstaande vacatures? Solliciteer dan via work@nki.nl of kijk voor een uitgebreide functiebeschrijving op www.nki.nl

In dit magazine laten we een aantal mensen aan het woord met de naam Antoni of een afgeleide ervan. Een interview met Anthonie van de Velde, databasemanager Wetenschappelijke Administratie.

‘De onschatbare’

Als je op internet de betekenis van de naam Anthonie opzoekt, dan lees je dat het een afstamming is van de Romeinse familienaam Anthonius, die ‘De onschatbare’ betekent. Ook in het NKI-AVL werkt een Anthonie.

Stamboom in kaart gebracht

Anthonie Obik van de Velde is databasemanager op de afdeling Wetenschappelijke Administratie en heeft de roepnaam Tony. Hoe is hij aan deze naam gekomen? “De stamboom van mijn moederskant heb ik tot 1600 uitgezocht en daarbij zag ik dat de naam van de stamhouder telkens gerelateerd was aan Anthonie of ook wel Anthony. Van beide opa’s heb ik een voornaam gekregen, van mijn moederskant Anthonie en van mijn vaderskant Obik.”

Familienaam

‘De onschatbare’ kan je op diverse manieren interpreteren. Het betekent dat iets niet in een waarde is uit te drukken. Je kunt dan denken aan waarden zoals tijd, geld, afstand, gewicht, etc.. In zijn familie is hij niet de enige met een aan Anthonie gerelateerde naam. “Een aantal neefjes is vernoemd naar mijn opa Anthonie, zij heten Ton en Anthonie. Ook heb ik een nichtje Antine.” Heb jij je kinderen ook zo genoemd? “M’n jongste dochter Maike heeft Anthonia als tweede

naam, net als m’n vrouw trouwens. Toch wel leuk om zo’n naam door te geven.”

Verband met Antoni van Leeuwenhoek

Voordat Tony bij het NKI-AVL werkte, is hij vanwege zijn naam al een keer eerder in verband gebracht met Antoni van Leeuwenhoek. Twintig jaar geleden werd het 75-jarig bestaan van het NKI-AVL gevierd en voor die gelegenheid is er een unieke postzegel uitgebracht. Tony is toen speciaal gevraagd om de eerste poststempel van die zegel te gaan halen op de Dam.

Wetenschappelijke Administratie

Tony werkt als databasemanager op de afdeling Wetenschappelijke Administratie (WA). Onderzoekers die een trial willen opzetten krijgen door de WA ondersteuning bij verschillende organisatorische, administratieve en statistische aspecten. Tumoregistratie, onderdeel van de WA, registreert en verzamelt gegevens van alle patiënten die in het NKI-AVL zijn geweest. Dit betreft gegevens van de patiënt, de tumor, de behandeling(en), de resultaten van de behandeling(en) en follow-up informatie. Het geregistreerde aantal tumoren is op dit moment meer dan 140.000.

Vernieuwingen

Nu kan hij zijn werk veelal geautomati-

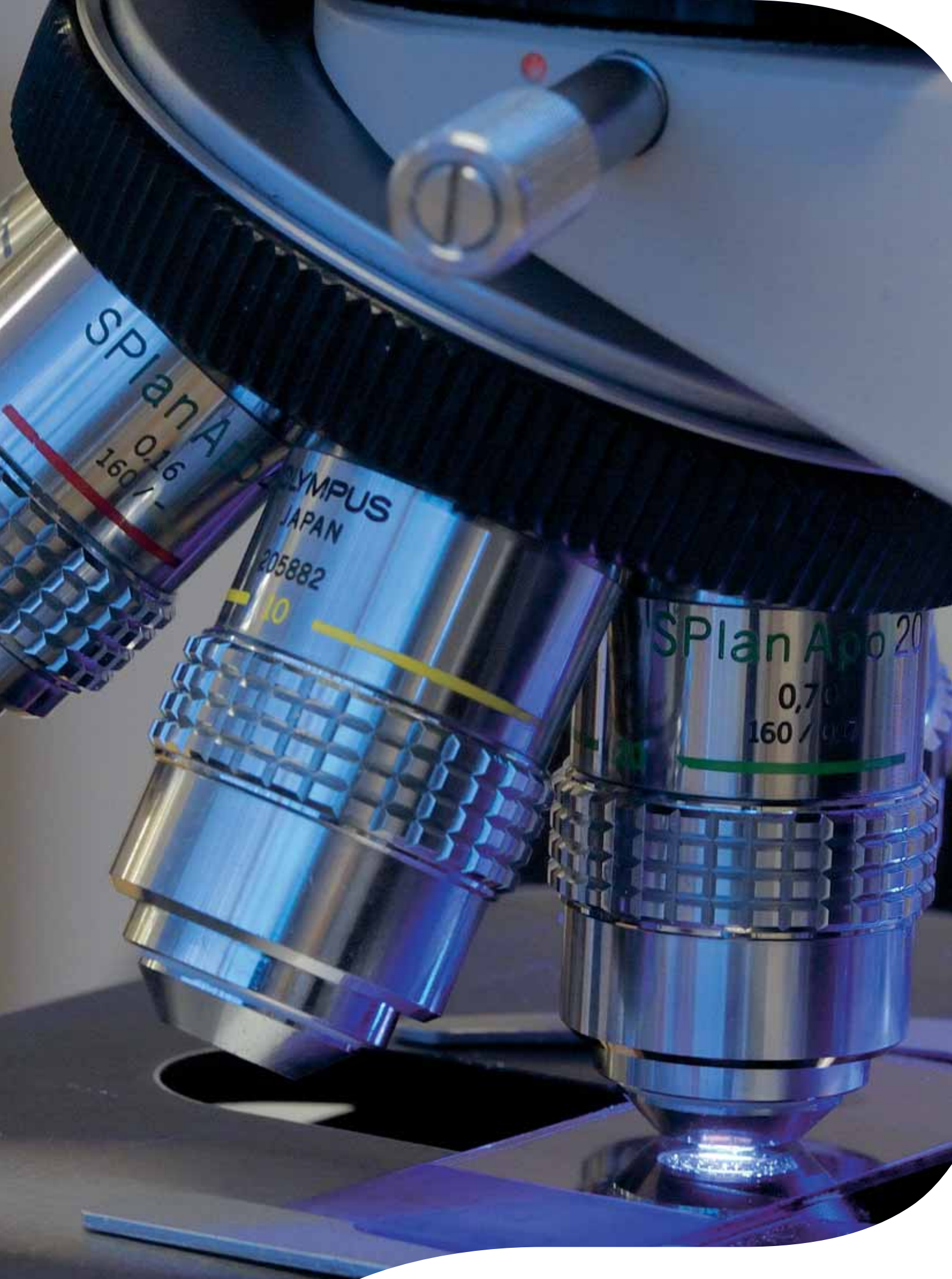
seerd doen, wat een grote stap vooruit is vergeleken met het papieren tijdperk twintig jaar geleden. Maar ook vandaag de dag is er nog ruimte voor vernieuwingen. Tony vertelt: “Op dit moment is het zo, dat nog niet alle ziekenhuissystemen met elkaar kunnen communiceren. We moeten soms gegevens van het ene systeem in het andere systeem overtypen.” Over enige tijd zal ook dit geautomatiseerd mogelijk zijn. En zo gaan de ontwikkelingen door.

.....
Auteur: Melanie van der Voort

Anthonie van de Velde geeft het woord **vernieuwing** over aan:

René Brouwers

“Voor de gemeente Delft was hij op een gegeven moment een toeristische attractie”

Lakenhandelaar van beroep, maar beroemd geworden met zijn microscopen. Antoni van Leeuwenhoek was een atypische wetenschapper: ongeschoold, buitengewoon handig, niet verbonden aan een universiteit, eerst bescheiden en later beroemd.

“De microscopen waren een hobby van Van Leeuwenhoek. Hij is altijd benauwd geweest dat de wetenschappelijke wereld op hem neer keek omdat hij niet de vereiste kwalificaties had. Pas na aandringen van artsen in Delft schreef hij de Royal Society in Londen over zijn bevindingen. Dat was een van de eerste genootschappen dat zich met experimentele natuurwetenschappen bezig hield”, vertelt Lodewijk Palm, wetenschappelijk medewerker aan het Instituut voor Geschiedenis en Grondslagen der Natuurwetenschappen van de Universiteit Utrecht en onderzoeker aan het Huygens Instituut van de KNAW in Den Haag.

Schroom

Palm geeft het grootste deel uit van de 365 brieven die Van Leeuwenhoek schreef tot zijn dood in 1723. “Die brieven waren de wetenschappelijke artikelen van die tijd. Van Leeuwenhoek schreef in zijn eerste brief: Ik heb vreselijke schroom, want ik heb geen opleiding en spreek de wetenschappelijke taal (Latijn, red.) niet, maar hier heeft u dan een aantal van mijn waarnemingen. De Royal Society was erg enthousiast en sindsdien heeft hij 50 jaar lang gepubliceerd.”

In de brieven is bijna niets te lezen over Van Leeuwenhoek zelf. “Niemand weet hoe en waarom hij met microscopen begon. Hij maakte alles zelf: het koper en zilver haalde hij uit erts, hij sleep en blies de lenzen en maakte de preparaten”, vertelt Palm, “Hij heeft in zijn leven wel 500 microscoopjes gemaakt. Ik denk dus dat hij minstens zo veel plezier had in het maken van die apparaatjes, als het bekijken van preparaten.”

Observeren

De microscopen van Van Leeuwenhoek waren de beste in die tijd. Ze vergrootten tot 267 keer, terwijl gewone microscopen niet verder kwamen dan 40 keer. Wat bekeek hij zoal? “Het was een nieuwsgierig mens, echt geïnteresseerd in de natuur en met name de opbouw ervan. Hij ontdekte onder andere microorganismen, rode bloedcellen en spermacellen”, aldus Palm, “Van Leeuwenhoek leverde vooral bijdragen aan feiten. Hij bedacht geen theorieën en werkte niet om de wetenschap verder te helpen, maar was puur aan het observeren.”

Van Leeuwenhoek kon zelf niet tekenen en vroeg dus tekenaars door de microscopen te kijken en een tekening te maken. Hij was daarbij heel eerlijk in zijn waarnemingen. Palm legt uit: “Soms zag hij nog kleinere structuren dan de tekenaar. Hij schreef dan: De tekenaar kon me niet navolgen en dus tekent hij het niet. Hij wilde geen onzin in de tekeningen en vond dat wat je niet zag je er ook niet in moet projecteren.”

Beroemd

Hoe Van Leeuwenhoek de lenzen maakte weet niemand. “Hij heeft dat nooit willen vertellen. Hij was bang dat mensen met zijn bevindingen aan de haal zouden gaan en achter zijn geld aan zaten.”

“Misschien was het ook wel een vorm van ijdelheid, want in zijn latere leven was hij natuurlijk wel trots”, vervolgt Palm. “Op het hoogtepunt van zijn roem kreeg hij veel belangrijk bezoek, waaronder koning Willem III en koningin Mary. Voor de gemeente Delft was hij op een gegeven moment een toeristische attractie!”

.....
Auteur: Hiljanne van der Meer

Zo gaan we hier met elkaar om

Om veiligheid en welzijn van medewerkers, patiënten en bezoekers te waarborgen, heeft het NKI-AVL huisregels opgesteld. Hieronder vindt u een overzicht van de wijze waarop wij graag met elkaar omgaan.

Ook het NKI-AVL heeft ermee te maken: agressieve patiënten en bezoekers die medewerkers bedreigen of materiële schade aanrichten. Het zijn gelukkig nog steeds incidenten, maar wél incidenten waarvan de aantallen de afgelopen paar jaar toenemen. Reden genoeg voor ons om aan zowel medewerkers als aan patiënten en bezoekers duidelijk te maken hoe we hier graag met elkaar om willen gaan.

We zijn daarmee overigens niet uniek in Nederland. Inmiddels zijn er tientallen ziekenhuizen in Nederland die huisregels hebben opgesteld. En dat is niet verwonderlijk. Dit soort regels biedt helderheid en laat zien welk niveau van gewenst gedrag

wij hier graag minimaal zien. Maar ook - en dit is wellicht nog belangrijker - maken huisregels het ziekenhuis veiliger. Want niet alleen medewerkers, artsen en verpleegkundigen hebben last van ongewenst gedrag van patiënten en bezoekers, patiënten zelf ondervinden hier eveneens de nadelige gevolgen van. Zij hebben immers rust en veiligheid nodig om zo goed mogelijk behandeld te kunnen worden. Daar hebben ze recht op, en daar moeten we rekening mee houden.

Medewerkers die meer willen weten over de wijze waarop medewerkers en leidinggevenden het best kunnen omgaan met ongewenst gedrag, kunnen deze richtlijnen bekijken op Antonet.

.....
Auteur: Irene Schoemakers

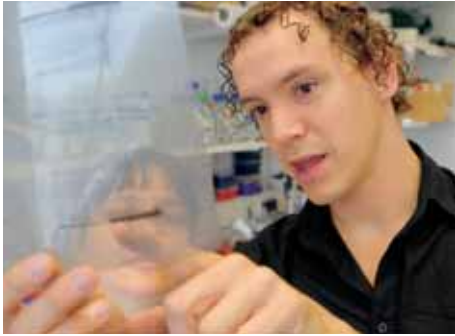
Onze huisregels

1. Bewaar zoveel mogelijk rust en stilte in en om het ziekenhuisgebouw.
2. Behandel elkaar met respect in alle opzichten.
Gebruik geen geweld, niet lichamelijk en niet in woorden.
Intimideer en discrimineer niemand.
3. Meld onveilige situaties bij de receptie.
4. In en om het ziekenhuis geldt een rookverbod. Roken is alleen toegestaan in de daarvoor aangewezen rookruimten.
5. Houd het ziekenhuis schoon en gooi afval in de afvalbak.
6. Gebruik nooduitgangen alleen in geval van nood. Houd gangen en deuren en in het bijzonder vluchtwegen en nooduitgangen vrij.
7. Gebruik mobiele telefoons niet hinderlijk en alleen op die plaatsen waar dat is toegestaan.
8. Plaats fietsen, brommers, scooters, motoren etc. in de daarvoor bedoelde rekken of op de daarvoor ingerichte plaatsen.
9. Respecteer de privacy van patiënten en medewerkers.
Foto- of filmopnamen van patiënten en medewerkers bedoeld voor publicatie mogen alleen worden gemaakt met de toestemming van de afdeling PR & Voorlichting.
10. Collecteren, handel drijven, enquêteren en posters of flyers verspreiden mag alleen met toestemming van de Raad van Bestuur.

Bewaar zoveel mogelijk rust en stilte
in en om het ziekenhuisgebouw.

Antoni van Leeuwenhoek prijs voor jonge onderzoeker

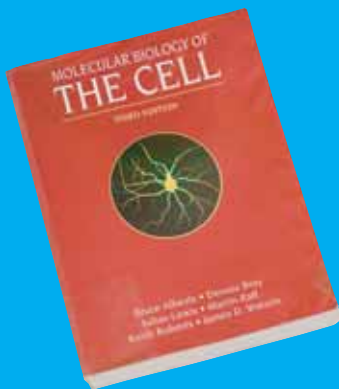

Elk jaar wordt aan een veelbelovende onderzoeker de Antoni van Leeuwenhoek (AVL) prijs uitgereikt. Dit jaar is de prijs toegekend

aan Wilbert Zwart (28). Als OIO (onderzoeker in opleiding), onder begeleiding van dr. Rob Michalides en prof. dr. Sjaak Neefjes, heeft Zwart door gebruik te maken van een veelheid aan technieken, belangrijke ontdekkingen gedaan. Kennis van biofysica, celbiologie, immunologie en moleculaire biologie worden door hem gecombineerd toegepast. Zo heeft Zwart een unieke vorm van resistentie tegen anti-estrogenen onderzocht die een rol speelt bij borstkankertumoren. Vervolgens heeft hij een model opgebouwd om de resistentie te meten en is nu betrokken bij het klinisch onderzoek naar deze resistentie. Daarnaast

zijn ook zijn open houding, sterke interactie met andere onderzoekers en nieuwsgierigheid reden voor toekenning van de prijs. De 6.500 euro die hij kreeg, mag hij besteden aan wetenschappelijke of opleidingsgerelateerde zaken. Zwart vertelt: "Het geld is het minst belangrijke, want het is vooral ontzettend leuk en heel attent. Die bevestiging is heel vleierend." Tijdens de eerste stafavond van dit jaar op 26 januari overhandigde prof. dr. Anton Berns, directeur Wetenschapsbeleid, de prijs aan Zwart in aanwezigheid van zijn familie, vrienden en vertegenwoordigers van de firma Roche die de prijs ter beschikking stelt.

Man met een missie

Een groot deel van de artsen en wetenschappers in het NKI-AVL studeerde tijdens hun opleiding uit 'The Cell'. Een van de schrijvers van deze 'bijbel van de biomedische wetenschappen' is Dr. Bruce Alberts. Hij gaf in november een lezing in het NKI-AVL. De biochemisch onderzoeker zet zich sterk in voor wetenschap, onderwijs en wetenschapsbeleid. Wie is de man achter het dikke boek en wat drijft hem?

"Ik ben gepassioneerd voorstander van brede wetenschapsvoorlichting. Niet alleen de kennis, maar ook de waarden van de wetenschap dragen bij aan een gezonde en rationele wereld. Hiermee kunnen rampen worden voorkomen en wetten worden geschreven die bijdragen aan de kwaliteit van leven wereldwijd", aldus Bruce Alberts.

Alberts was twaalf jaar lang voorzitter van de National Academy of Sciences van de Verenigde Staten. "Daar leerde ik echt wat wetenschap tot stand kan brengen. Zelfs in afgelegen dorpjes in India kan de juiste wetenschap fundamentele veranderingen teweeg brengen en levens verbeteren. Dit overtuigde mij er van dat wetenschap breed impact kan hebben. Het werd voor mij een missie om die impact mogelijk te maken."

"Wetenschap moet een centralere rol krijgen in elk onderwijssysteem. De denkprocessen en manier van probleemoplossing zou iedereen moeten leren", vervolgt hij, "Alle wetenschappers kunnen hieraan bijdragen. Zij zijn degenen die wetenschap over moeten dragen. Als ze allemaal vier uurtjes per week besteden aan iets wat wetenschap in een bredere perspectief brengt, krijg je een zeer krachtig effect op het wetenschappelijk bewustzijn van de maatschappij."

"Mensen zien wetenschappers soms als een soort duivelse geniën, waardoor ze bang zijn voor sommige ontwikkelingen. De gewone mens achter de wetenschapper moet zich laten zien. Zo denkt het publiek bij een wetenschapper aan iemand die ze ontmoet hebben, in plaats van iets van tv."

Drie NKI-AVL onderzoekers ontvangen KWF-fellowship

Anja Duursma, Michiel de Ruiter en Sophia Bruggeman ontvangen een KWF-fellowship voor 2009. KWF Kankerbestrijding reikt de fellowships jaarlijks uit aan jonge top-onderzoekers, waarvan verwacht wordt dat ze in de toekomst een belangrijke rol zullen spelen in het kankeronderzoek. De beurs is uniek, omdat er twee jaar in het buitenland en twee jaar in Nederland onderzoek mee kan worden gedaan.

Duursma is met de fellowship naar Stanford University in de Verenigde Staten gegaan. Daar onderzoekt zij processen die van belang zijn voor de herkenning van DNA-schade. Bruggeman gaat naar King's College in Londen om de rol van een signaaleiwit (Shh) in de ontwikkeling van de hersenen van de kip te bestuderen. De Ruiter doet onderzoek naar geheugen- en concentratieproblemen na behandeling met chemotherapie met behulp van MRI-scans van de hersenen. Hij gaat naar het Max Planck Instituut in Keulen en de Technische Universiteit in Dresden.

Alliedrie zijn erg blij met de fellowship. Duursma: "Het is een eer om de kans te krijgen in het buitenland ervaring op te doen, om vervolgens terug in Nederland te proberen hiermee een nieuwe draai te geven aan het Nederlandse kankeronderzoek."

De dagelijkse leiding van Het Nederlands Kanker Instituut - Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis is in handen van de Raad van Bestuur. De leden van de Raad van Bestuur hebben elk een eigen portefeuille. Tezamen zijn zij eindverantwoordelijk voor de algehele gang van zaken binnen het instituut. (v.l.n.r.) **Prof. dr. W.H. van Harten** - directeur organisatie & bedrijfsvoering, **Prof. dr. A.J.M. Berns** - voorzitter en directeur wetenschapsbeleid, **Prof. dr. S. Rodenhuis** - directeur zorg & zorgontwikkeling.

Handen uit de mouwen

Een nieuw jaar, een nieuw magazine, Antoni, ze luiden een jaar in met veel onzekerheden. Wat staat ons te wachten met een recessie in het vooruitzicht? Gelukkig behoort gezondheidszorg tot de eerste levensbehoeften in Nederland en is daarom relatief conjunctuur ongevoelig. Niettemin zou het onverantwoord zijn ons niet voor te bereiden op slechtere tijden. Hoe gaat een organisatie als het NKI-AVL daarmee om, of beter, hoe gaan wij dat met z'n allen doen en meer specifiek wat ga ik daar aan doen? Ik denk aan een stevig schepje er bovenop en ik hoop mijn collega's te kunnen motiveren dat ook te doen. Dat schepje komt in verschillende smaken: aanpakken, meer doen dan we deden. Voor de behandeling van patiënten is dit een probate benadering. De ziekenhuismedewerker zal niet snel worden wegbezuinigd zoals veel andere posities in de maatschappij, hoogstens zal iets harder gewerkt moeten worden voor iets minder geld, een relatief bescheiden offer.

Voor de research zal dit onvoldoende soelaas bieden. Research voorziet niet in urgente behoeften en bezuinigingen daarop zijn pas op termijn merkbaar en worden daarom gemakkelijker doorgevoerd, we weten dat uit het recente verleden. Hier zijn we meer op onze eigen inventiviteit aangewezen om de gevolgen van de recessie

op te vangen. Als groepsleider wil ik extra energie steken in het schrijven van subsidieaanvragen die ook indirecte onderzoekskosten vergoeden; vooraf nog beter nadenken over de proeven; nog selectiever zijn bij de rekrutering van medewerkers en meer aandacht besteden aan hun begeleiding; en proberen minder te reizen. En... niet te vergeten, mijn collega's overtuigen hetzelfde te doen. Verder een reeks plannen opstellen die instituutbreed tot kostenbesparingen leiden zonder dat ze onze mogelijkheden om toponderzoek te doen frustreren.

Maar ik zie meer mogelijkheden. Wij zijn een bijzonder instituut dat tot de beste kankerinstituten in de wereld wordt gerekend. Dat kunnen we beter uitdragen, ook naar het Nederlandse publiek dat niet onze artikelen in Cell en Nature turft. Zelf harder op de trom slaan. Natuurlijk moeten we geen beloften doen die we niet waar kunnen maken en geen zaken claimen die we niet zelf tot stand hebben gebracht, ook al geven we onszelf daarmee een handicap ten opzichte van sommige collega's die hier minder scrupules tonen. Maar dan blijven er nog voldoende mogelijkheden over om ons als topziekenhuis en topresearchinstituut en "preferred partner" van KWF Kankerbestrijding te presenteren en Nederland ervan te overtuigen dat het NKI-AVL een juweel is dat moet worden gekoesterd, zeker als de diamantjes in dat juweel zichtbaar hun mouwen opstropen. Ik wil proberen of ik alle NKI-AVLers mee kan krijgen in dat streven. Ik wens eenieder een voorspoedig 2009!

Ton Berns

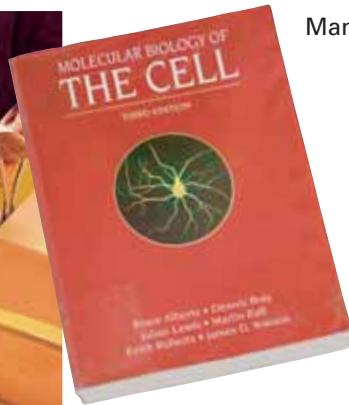
Kijk voor meer informatie en andere artikelen op
www.nki.nl

In dit nummer...

p.7 "Wachten is het moeilijkst"

p.14 Man met een missie

p.12
Zo gaan we hier met elkaar om

p.8 Voor zijn onderzoeksvorstel naar de wijze waarop erfelijk materiaal is opgeslagen in de celkern, kreeg dr. Bas van Steensel een Vici-beurs ter hoogte van

€ 1.250.000

p.10
Antoni van Leeuwenhoek - een atypische wetenschapper

p.9 Een interview met Anthonie van de Velde.

'De onschatbare'

p.5
Voorwerpen maken uit bot

Colofon

Antoni is een intern en extern relatie-magazine van Het Nederlands Kanker Instituut - Antoni van Leeuwenhoek-ziekenhuis. Opmerkingen en suggesties voor onderwerpen kunt u doorgeven via r.pauwels@nki.nl of tel. (020) 512 62 83. Het magazine is ook te downloaden via www.nki.nl.

Antoni verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 9.000 exemplaren. Het volgende nummer verschijnt in mei.

Eindredactie

Ramona Pauwels, afdeling PR&Voorlichting, Postbus 90203, 1006 BE Amsterdam

Aan dit nummer werkten verder mee

Ton Berns, Hiljanne van der Meer, Irene Schoemakers en Melanie van der Voort

Fotografie

Audiovisueel Centrum NKI-AVL

Concept, ontwerp en realisatie

Room for ID's, Nieuwegein

Druk

Drukkerij Damen, Werkendam

Informatie

Algemeen telefoonnummer NKI-AVL
(020) 512 91 11

Vragen over kanker en de behandeling daarvan in het Voorlichtingscentrum NKI-AVL (020) 512 29 91

Lidmaatschap vereniging Het NKI

Vriend worden, adreswijzigingen en opzeggen: (020) 512 23 47, vriendworden@nki.nl

Legaat en erfstelling

(020) 512 28 66, p.beltman@nki.nl